Vinný kmen

Původ materiálu
Drahomíra Dušková Havlíčková
Pořadí v lekci
29

Téma

Zůstat blízko Ježíše nese dobré plody.

Cíl

- Děti si uvědomí, že vinař, vinný kmen, ratolesti i ovoce spolu souvisí, jsou propojené, jedno bez druhého moc nejde.
- Děti přemýšlí, co je to dobré ovoce, které máme nést. Co k tomu potřebujeme? Kde k tomu bereme sílu?

Pro učitele

Biblický text: J 15,1–11 (15,12–27)

Výkladové poznámky

Poslední z „Já jsem“ výroků.

Podobenství — vinař = Otec, vinný kmen = Ježíš, ratolesti = my.

Rozdělení textu:

1) Výklad o zůstávání, založený na obrazu vinné révy (verše 1–8)

2) Výklad o zůstávání v lásce, kterou určuje Ježíšova smrt za přátele (verše 9–17)

Ježíš rozvíjí **obraz vinné révy** podobným způsobem jako u dobrého pastýře. Pozadí tohoto obrazu můžeme hledat ve Starém zákoně, kde vinná réva je vždy obraz národa — Izraele (zatímco u Jana je ztotožněna s Ježíšem — jednotlivcem, Ježíš naplnil poslání Božího lidu). U Jana je réva i s ratolestmi obrazem společenství, které Ježíš vytváří. Nejblíže Janovi je izajášovská „píseň o vinici“ (Iz 5,1–7), kde hraje hlavní roli chování vinné révy, Hospodin zde vystupuje jako vinař, který o vysazenou révu pečuje, hlavní pozornost je upřena na ovoce.

U evangelisty Jana je tím ovocem láska.

Je zde důležitý „trojčlenný vztah — Otec–Syn-lid“ — v Janově obrazu se ukazuje spolupracující vztah mezi révou a vinařem, mezi Synem a Otcem, oba působí, aby ratolesti nesly ovoce: vinař (Otec) je čistí, réva (Syn) je vyživuje.

Vinař (Otec) — ratolesti, které neplodí, odstraňuje, ratolesti, které nenesou ovoce, pročišťuje, aby nesly více.

Tento motiv očišťující „prořízky“ ve spojení s Bohem vyvolává představu soudu. Odstraňování planých výhonků je běžnou a nutnou pěstitelskou technikou směřující k dobré úrodě.

Klíčovým motivem celého oddílu je „zůstávání“ (objevuje se 10×) — zůstat v Ježíšově blízkosti znamená nést dobré ovoce, mít výživu, patřit ke společenství, jde tu o trvalé napojení na Ježíše jako na zdroj života. Jestliže já skrze víru zůstávám v Ježíši, on zůstává ve mně, působí ve mně lásku, víru. Zůstat v Ježíšově lásce znamená setrvat ve vztahu — „zůstaňte ve mně a já ve vás…“. Ratolesti, které nezůstanou, budou vyhozeny a spáleny, zatímco ti, kdo zůstanou, ponesou hojné ovoce a jejich prosby budou vyslyšeny.

Výroky „Já jsem“ — verš 1 — „Já jsem pravý vinný kmen a můj Otec je vinař“ a verš 5 — „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti“. První výrok se týká více vztahu Syna a Otce, druhý výrok vztahu Syna a nás (lidu).

Verše 12–15 Ježíš dává učedníkům **nové přikázání „milovat se navzájem“** a ukazuje, že hlavním činem jeho lásky je jeho smrt za přátele. Přátelství bylo v antice jednou z nejvyšších hodnot. Učedníci se stávají Ježíšovými přáteli, protože on s nimi tak jedná, pokládá za ně svůj život a zdůrazňuje, že přítel je něco jiného než služebník.

Úskalí

Text není příběhový, je to podobenství nebo spíše obraz. To s sebou nese jakousi neakčnost, ale zase je to typický rys Janova evangelia, které je více obrazové, poetické, tak se toho nemusíme bát. Navrhuji pracovat s obrazy.

Soud, Ježíšova výlučnost — nezdůrazňovat tolik odsouzení jako spíše ujištění pro ty, kteří zůstanou v Ježíši — jak dobré je být v Boží blízkosti.

Odkazy

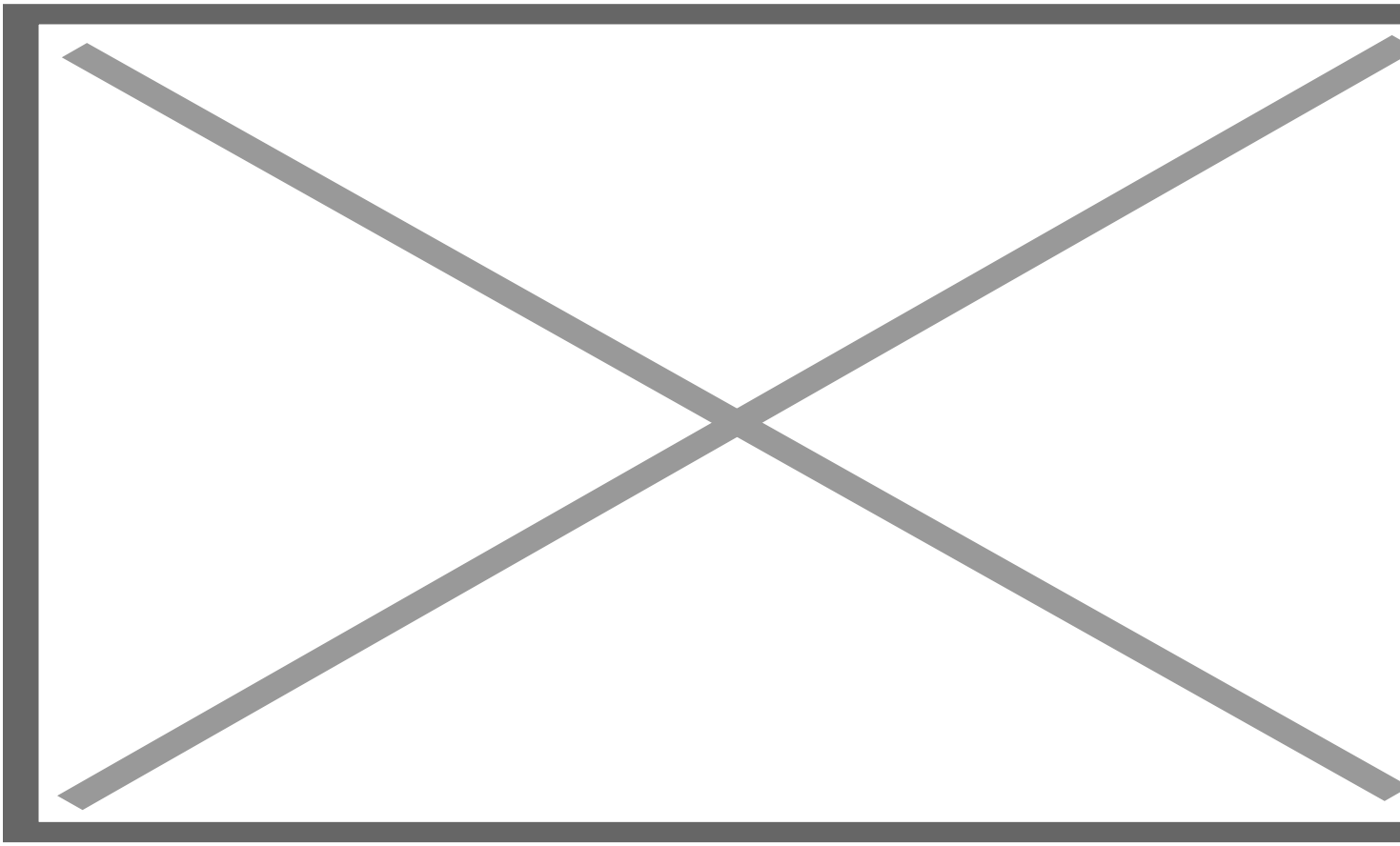
Roskovec, Jan: *Janovo evangelium.* Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, v tisku.

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

(Vyprávění podle Marty Sedláčkové ve stylu metody „Godly play“ — vyprávějte pomalu, nejlépe zpaměti, obraz vytvářejte jen jednou rukou. Otázky na děti přijdou až nakonec.)

Tohle je krabice, která skrývá dárek. *(Krabice pěkně ozdobená, zlatá.)*

Co v ní asi je? *(Zaťukat.)*… Je to podobenství. Podobenství je velmi starý příběh, starší než vy, než vaši rodiče i než vaši prarodiče, je prastaré. Podobenství je tu pro vás. Nemusíte si ho koupit, ani si ho zasloužit, je to dárek pro vás. Možná je složité, možná budeme potřebovat čas, abychom ho pochopili, ale už teď je to vaše podobenství. *(Otevřít, vyndat podkladovou látku, rozprostřít, při tom mluvit.)*

Byl jednou jeden člověk, který konal tak podivuhodné věci,

a tak úžasně mluvil, že se lidé nepřestávali divit, kdo to je.

Nakonec to nemohli vydržet a museli se zeptat, co je zač.

Když se ho zeptali, kdo je, řekl: Já jsem vinný kmen. A můj Otec je vinař. *(Vložit obrázek vinaře.)*

Vinař měl vinici s úrodnou půdou. *(Hnědá látka jako půda.)*

Postavil okolo ní zídku, aby ji z lesa nechodili rozhrabávat kanci. *(Kostky jako ohrada.)*

Zkypřil její půdu, vybral z ní kameny a uhrabal ji. *(Pohyb jednou rukou jako kypření, vybírání kamenů a uhrabání.)*

Připravil všechno.

A do úrodné půdy zasadil ušlechtilou vinnou révu. *(Kmen a větve.)*

To jsem já, ten vinný kmen. Od vinaře mám všechnu péči.

Na vinici nechává vinař svítit slunce (*slunce*) a padat déšť (*mrak a kapky*).

Díky vinaři mám dostatek slunce i vody. Okopává půdu a hnojí ji.

Tolik dobré péče…

Slunce svítí. Z půdy stoupá voda. *(Rozkládáme postupně modré stuhy.)*

Od kořenů… Kmenem…Až do větví…

Z půdy stoupají živiny. *(Zelené stuhy.)* Od kořenů… Kmenem… Až do větví.

Větvím se také říká ratolesti.

Ratolesti patří ke mně, ke stromu, ke kmeni, vyrůstají ze mě.

Já, vinný kmen, jim dávám vodu… živiny… sílu.

Na větvích vyrůstají listy… *(Vložit listy.)* A květy… *(Vložit květy.)*

Z květů vyrostou plody. *(Vložit hrozny.)*

Slunce svítí na hrozny, z kmene do nich proudí voda a živiny.

Hrozny dozrávají.

Je to dobré ovoce a úroda je velká.

Moc velká a dobrá.

Já jsem vinný kmen. Můj otec je vinař.

Moje vinice vydala plody, urodilo se.

Zajímalo by mě, jestli by vinný kmen vyrostl bez vinaře?

Zajímalo by mě, může růst větev bez kmene?

Zajímalo by mě, co se stane s ratolestí, která nemá žádné ovoce?

Zajímalo by mě, vidíte se v tom příběhu někde? Kde v tom příběhu jste vy?

Co jste?

Zajímalo by mě, můžete také nést ovoce?

Pomůcky: Krabice, podkladová látka, obraz vinaře, hnědá látka jako vinice, kostky, kmen a větve z plsti, modré a zelené stuhy, listy, květy, hrozny z plsti nebo papíru.

Mladší školní děti

Pokud jsme do kostela přinesli kropičku, kus vinné révy a hrozny, můžeme pokračovat v rozhovoru, předměty umístíme doprostřed (na stůl, na koberci). Nejprve si vezmeme hrozen vína, dětem nabídneme. *Jak to víno chutná? Kde víno roste? Co potřebuje víno, aby vyrostlo? Byli jste někdy na vinici? Co všechno může člověk z vína udělat? (Rozinky, víno alkoholické, šťávy, vinný ocet aj.) Kdo se o víno stará? Co všechno musí vinař udělat?*

Ježíš jednou vyprávěl, že Pán Bůh je vinař a vyprávěl o tom už kdysi dávno prorok Izajáš ve své písni o vinici (obraz kropičky = péče). Nejprve připravil půdu, zkypřil ji, všechny kameny z ní vybral a vysadil výbornou odrůdu vinné révy, ušlechtilou, prostě prvotřídní. Rozhodně nešetřil. Uprostřed své vinice také postavil věž a vytesal lis a čekal, až vinná réva vydá hrozny. Čekal dobrou úrodu, když do té vinice tolik investoval, když vynaložil takové úsilí. Nepečoval jen o celou vinici, ale také o každou vinnou révu jednotlivě — ratolesti, které uschly, odstraňoval a ratolesti, které nenesly ovoce, pročišťoval, aby nesly více ovoce.

Ježíš je vinný kmen. Má kořeny v zemi, vyživuje listy, ratolesti, plody. Je pevný. Bez něho žádné ovoce nevyroste. Z něho žijí ratolesti.

My lidé jsme ty ratolesti, jsme napojeni na vinný kmen, na Ježíše a čerpáme od něho sílu, živiny, výživu a díky péči vinaře a výživě vinného kmene neseme ovoce. Jaké ovoce neseme — jako jednotlivci i jako sbor?

Pomůcky: Kropička, vinná réva, hrozny (reálné nebo na obrázku).

Starší školní děti

Přečteme společně (po verších, odstavcích apod.) celý text z Janova evangelia 15,1–17. Děti mají za úkol najít v textu úkoly pro nás/pro sebe (mohou pracovat ve dvojicích, skupinách, pak své úkoly porovnat).

- „zůstaňte ve mně, a já ve vás“ (verš 4) — být srostlí s Ježíšem, propojení, napojení
- proste, oč chcete, a stane se vám“ (verš 7) — modlitba
- „ponesete hojné ovoce a budete mými učedníky“ (verš 8)
- „zůstaňte v mé lásce“ (verš 9)
- „Toto je mé přikázání, abyste se milovali navzájem“ (verš 12)
- „já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce, aby zůstalo“ (verš 16)

Můžete vést rozhovor o jednotlivých úkolech, jak se nám daří je naplňovat v našem osobním životě, ale i v našem společenství, ve sboru, v církvi. Potom je možné vést rozhovor o tom, jaké ovoce vlastně neseme nebo máme nést? Ovoce, o kterém Ježíš mluví v tomto oddílu, je láska. Je možné také přečíst oddíl o ovoci Ducha svatého z epištoly Galatským 5,22: „Ovoce Božího Ducha však je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost.“

Pomůcky: Bible, papíry, tužka.

Přesah

Křestní píseň z Dodatku evangelického zpěvníku 680 „Buď Bohu sláva, dík i čest a pozdravení, že vyšla nová ratolest na vinném kmeni, z milosrdenství Otcova jsme děti těla Kristova a putujeme s ním za Božím královstvím“ — rozhovor o křtu, o sboru / církvi jako tělu Kristově.

Liturgie

Písně

Vinný kmen (SV 318); *Zůstávej s námi, Ježíši* (SV 402); *V tobě je radost* (SV 363); *Mír na zemi daruj nám* (SV 184); *Buď Bohu sláva* (EZ 681), *Nové přikázání* (SV 364)

Biblický text k zapamatování

Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce… (Jan 15,5)

Mně však v Boží blízkosti je dobře… (Žalm 73,28)

Rituál

Na plakátu společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Akce — přinést kropičku, kus vinné révy — stromu a hrozen vína (pokud nemáme, stačí obrázky). Jak to spolu souvisí? Kdo je kdo v našem příběhu? O tom si povíme na nedělce. Kam patříme? Vědět, že patřím ke kmeni?

Modlitba

Pane Bože, náš milý vinaři, ty o nás pečuješ, chráníš nás, dáváš nám dobré podmínky k životu i růstu. Ježíš je náš kmen a my z něho rosteme, jsme jeho ratolesti. Ať neseme dobré ovoce, máme se mezi sebou rádi, umíme si odpouštět a pomáhat. Amen.

Kam dále
Já jsem pravý vinný kmen. Biblický text: Janovo evangelium 15,1-11. Hostem Petr…
Kejřová, Eva: Pád severní říše (katechetická příprava z cyklu „Pozvání na cestu…
Odkaz na píseň
Svou sílu nám dáváš jak vinný kmen
Zůstávej s námi, Ježíši (SV402)
Srdce mé jásá, v tobě je spása
Mír na zemi daruj nám
Buď Bohu chvála, dík a čest
Nové přikázání (SV364)
Cílová skupina
Předškolní
Mladší školní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)
Biblický odkaz (kat)
Jan 15,1–11

Jan 15,12–27